

Islam – Världens näst största religion

Islam är en av världens stora monoteistiska religioner med över 1,8 miljarder troende. Ordet *islam* betyder "underkastelse" eller "fred" på arabiska – att underkasta sig Guds vilja. Den som följer islam kallas muslim, vilket betyder "den som underkastar sig".

Islams ursprung och profeten Muhammad

Islam grundades i Arabien under 600-talet e.Kr. Religionens grundare och siste profet är **profeten Muhammad**, född i Mecka år 570 e.Kr. Enligt islamisk tro fick Muhammad uppenbarelser från Gud (Allah) genom ärkeängeln Jibril (Gabriel) under en period av cirka 23 år. Dessa uppenbarelser sammanställdes till islams heliga skrift – **Koranen**.

Profeten Muhammad anses inte vara gudomlig, utan en människa som valdes ut att förmedla Guds budskap. Hans liv och gärning betraktas som en förebild för alla muslimer världen över.

Koranen – Islams heliga skrift

Koranen är islams centrala urkund och betraktas av muslimer som Guds direkta och oförvanskade ord. Boken är indelad i 114 kapitel, kallade *suror*, och innehåller vägledning om allt från teologi och etik till lag och familjeliv.

Koranen reciteras på arabiska i böner och vid högtider, och memorering av hela skriften är en ärad tradition inom islam. Den som memorerat Koranen kallas *hafiz*.

Hadith – Profetens ord och handlingar

Vid sidan av Koranen utgör **hadith** en central källa för islamisk vägledning. Hadith är nedtecknade berättelser om profeten Muhammads ord, handlingar och tysta godkännanden. De fungerar som ett komplement till Koranen och hjälper muslimer att förstå hur de ska tillämpa Guds budskap i vardagslivet.

De viktigaste hadith-samlingarna inom sunniislam är:

- **Sahih al-Bukhari** – sammanställd av Muhammad al-Bukhari (810–870 e.Kr.) och betraktad som den mest tillförlitliga hadith-samlingen.
- **Sahih Muslim** – sammanställd av Muslim ibn al-Hajjaj (815–875 e.Kr.) och den näst mest auktoritativa samlingen.

Beteckningen *sahih* betyder ”autentisk” och indikerar att berättelserna genomgått rigorös källgranskning av islamiska lärda.

Sunnah – Profetens levnadsväg

Sunnah (även stavat *sunna*) syftar på profeten Muhammads livsstil och praxis – det vill säga hans sedvanor, handlingar och uttalanden som muslimer strävar efter att efterlikna. Sunnah är nära sammankopplad med hadith, men begreppen är inte identiska: hadith är de enskilda berättelserna, medan sunnah är det mönster av beteende som dessa berättelser sammantaget beskriver.

Att följa sunnah anses vara en kärlekshandling gentemot Gud och ett sätt att fördjupa sin tro.

Tawhid – Guds absoluta enhet

En av islams mest grundläggande läror är **tawhid**, tron på Guds absoluta och odelaktiga enhet. Tawhid är monoteismens kärna inom islam och innebär att Allah är en, utan partner, barn eller like. Detta uttrycks i den islamiska trosbekännelsen (*shahada*):

”Det finns ingen gud utom Allah, och Muhammad är Hans sändebud.”

Tawhid genomsyrar hela islamisk teologi, filosofi och andlighet, och att associera någon eller något med Gud – så kallad *shirk* – betraktas som den allvarligaste synden inom islam.

Islams fem pelare

Islamisk praxis struktureras kring fem grundläggande plikter som kallas **islams fem pelare**. De utgör grunden för varje muslims religiösa liv:

1. Shahada – Trosbekännelsen

Shahada är den högtidliga bekännelsen att det inte finns någon gud utom Allah och att Muhammad är Hans sändebud. Att uttala shahada med uppriktigt hjärta är det som gör en person till muslim.

2. Salat – Bönen

Salat, den rituella bönen, är en av de mest synliga aspekterna av islamisk praxis. Muslimer ber **fem gånger om dagen**: vid gryning (*fajr*), middagstid (*dhuhr*), eftermiddag (*asr*), solnedgång (*maghrib*) och kväll (*isha*). Bönen föregås alltid av **wudu** – en rituell tvagning som renar kroppen inför Guds närvaro.

Wudu – Den rituella tvagningen

Wudu (arabiska: وضوء) är den renhetsrit som utförs före bönen.

Tvagningen innefattar att tvätta händerna, skölja munnen och näsan, tvätta ansiktet, armarna upp till armbågarna, torka av huvudet och tvätta fötterna upp till anklarna. Wudu symboliserar inte bara fysisk renlighet utan även andlig förberedelse inför mötet med Gud. Om wudu bryts – till exempel genom toalettbesök – måste den förnyas innan nästa bön.

3. Zakat – Allmosan

Zakat är den obligatoriska välgöreheten och utgör en av islams fem pelare. Varje muslim som äger tillgångar över en viss miniminivå (*nisab*) är skyldig att ge 2,5 % av sina sparade tillgångar per år till de behövande. Zakat ses inte som välgörehet i vanlig mening utan som en religiös plikt och ett sätt att rena sin förmögenhet. Utöver den obligatoriska zakaten uppmuntras muslimer till frivillig välgörehet, kallad *sadaqa*.

4. Sawm – Fastan under Ramadan

Ramadan är islams heliga fastmånad och den nionde månaden i den islamiska månkalendern. Under hela månaden fastar muslimer från gryning till solnedgång – de avstår från mat, dryck, rökning och sexuellt umgänge under dagtid. Fastan kallas *sawm* och är obligatorisk för alla vuxna muslimer som har hälsan för det.

Ramadan är också en månad av intensiv bön, Koranläsning och välgörehet. Nätterna under Ramadan präglas av extra frivilliga böner (*tarawih*), och de sista tio nätterna anses vara särskilt heliga. Månaden

avslutas med en av islams viktigaste högtider: **Eid al-Fitr**.

5. Hajj – Valfärden till Mecka

Hajj är den stora valfärden till Mecka i Saudiarabien och är obligatorisk minst en gång i livet för varje muslim som har ekonomisk och fysisk möjlighet att genomföra den. Hajj äger rum under den islamiska månaden Dhul Hijja och samlar miljontals muslimer från hela världen i en av historiens mest storslagna religiösa sammankomster. Under hajj utför valfärdarna en serie ritualer som kretsar kring Kaban i Mecka och platser i dess omgivning. Valfärden avslutas med högtiden **Eid al-Adha**.

Eid – Islams stora högtider

Islam har två officiella högtider, båda kallade **Eid** (arabiska: عيد, "fest" eller "firande"). I Sverige och på Balkan används ofta det turkisk-härledda ordet **bajram** som synonym.

Eid al-Fitr – Fastebrötets fest

Eid al-Fitr, eller *Lilla bajram*, firas dagen efter Ramadans slut. Det är en glädjens dag då muslimer samlas till gemensam morgonbön, ger gåvor, besöker familj och njuter av mat efter en månads fasta. Inför Eid al-Fitr är det obligatoriskt att ge en särskild välgörenhet kallad *zakat al-fitr*, så att även de fattigaste kan delta i firandet.

Eid al-Adha – Offerhögtiden

Eid al-Adha, eller *Stora bajram*, firas under hajj-perioden och minns profeten Ibrahims (Abrahams) villighet att offra sin son för Guds skull. Under högtiden slaktas djur rituellt och köttet delas ut till familj, grannar och fattiga. Eid al-Adha varar i tre till fyra dagar och är den längsta och i många länder den viktigaste av de två högtiderna.

Halal och haram – Tillåtet och förbjudet

Inom islamisk lag delas handlingar och livsmedel in i kategorier baserade på vad Koranen och sunnah föreskriver. De två vanligaste begreppen är **halal** och **haram**.

Halal (arabiska: حلال) betyder "tillåtet" och används framför allt om mat och dryck som är tillåten enligt islamisk lag. För att kött ska vara halal

måste djuret slaktas på ett specifikt sätt (*dhabihah*) med Guds namn uttalat, och djuret ska ha levt under värdiga förhållanden. Halal gäller även i vidare bemärkelse för handlingar, affärer och beteenden som är islamiskt tillåtna.

Haram (arabiska: حرام) betyder "förbjudet" och betecknar det som är strängt förbjudet i islam. Exempel på haram är griskött, alkohol, ränta (*riba*), äktenskapsbrott och oärlighet. Att förtära eller utföra något haram anses vara en synd man är ansvarig inför Gud för.

Mellan halal och haram finns även mellankategorier, som *makruh* (missgynnad men inte förbjudet) och *mustahabb* (rekommenderat men inte obligatoriskt).

Vad säger islam om olika ämnen?

En vanlig fråga bland dem som vill lära sig mer om religionen är: *vad säger islam om ...?* Här följer några kortfattade svar:

Vad säger islam om äktenskap? Islam betonar äktenskapet som en helig förbindelse och social institution. Det är en sunnah att gifta sig, och äktenskapet regleras av rättigheter och skyldigheter för båda parter.

Vad säger islam om alkohol? Alkohol är haram inom islam. Förbudet grundas på Koranens verser och hadith, och motiveras med alkoholens skadliga effekter på kropp, sinne och samhälle.

Vad säger islam om andra religioner? Islam erkänner judendom och kristendom som "bokens religioner" och respekterar deras profeter. Koranen lär att alla människor är skapade av samma Gud, och tvång i trosutövning är uttryckligen förbjudet: "*Det finns inget tvång i religionen*" (Koranen 2:256).

Vad säger islam om bön? Bönen (*salat*) är en av islams fem pelare och utförs fem gånger om dagen. Varje bön föregås av wudu – den rituella tvagningen – och betraktas som en direkt kommunikation mellan den troende och Gud.

Vad säger islam om mat? Islam har tydliga regler kring mat. Det som är halal är tillåtet att äta, medan det som är haram – som griskött och alkohol – är förbjudet. Dessa regler grundas i Koranen och sunnah.

Vad säger islam om välgörenhet? Välgörenhet är centralt i islam. Zakat är

obligatorisk och en av de fem pelarna, men muslimer uppmuntras också till frivillig sadaqa. Profeten Muhammad beskrev i hadith välgörenhet som ett av de bästa sätten att visa sin tro.

Vad säger islam om fastan? Fastan under Ramadan är obligatorisk för alla vuxna muslimer. Den syftar till självdisciplin, tacksamhet och andlig fördjupning. Den som av hälso- eller andra skäl inte kan fasta har möjlighet att ta igen dagarna senare eller ge kompensatorisk välgörenhet.

Sunni och shia – Islams huvudgrenar

Islam är inte en monolitisk religion utan rymmer olika inriktningar. De två största är **sunniislam** (som följer sunnah och de fyra rättsskolorna) och **shiaislam** (som betonar Ali ibn Abi Talibs och hans ättlingars ledarskap efter profetens död). Ungefär 85–90 % av världens muslimer är sunnimuslimer.

Sammanfattning

Islam är en rik och mångfacetterad religion med en djup intellektuell och andlig tradition. Genom att studera Koranen, profeten Muhammads liv och sunnah, hadith-samlingarna Sahih al-Bukhari och Sahih Muslim, samt centrala begrepp som tawhid, salat, wudu, zakat, ramadan, eid och bajram, hajj och distinktionen mellan halal och haram – får man en gedigen förståelse för vad islam är och vad den betyder för miljardtals människor världen över.

Denna artikel är skriven i informationssyfte och syftar till att ge en saklig introduktion till islamisk tro och praxis.